

DOI: 10.17242/MVvK_40.11

**A 2023. JANUÁRI VÍZIMADÁR-FELMÉRÉS EREDMÉNYEI A BALATONON ÉS A
KÖRNYEZŐ VIZESÉLŐHELYEKEN**
RESULTS OF WATERBIRD CENSUS (JANUARY 2023) AT LAKE BALATON
AND ITS SURROUNDING WETLANDS

Kovács Gyula & Bruckner Attila

MME Dél-Balaton Helyi Csoport
BirdLife Hungary South Balaton Local Group
H-8638 Balatonlelle, Irmapuszta, Hungary, e-mail: delbalaton@gmail.com

1. BEVEZETÉS

Az elmúlt évekhez hasonlóan (KOVÁCS, 2008a, 2008b, 2008c, 2013a, 2013b, 2013c, 2013d, 2015, 2023a, 2023b, 2023c, 2023d, 2023e; KOVÁCS & HAJDU, 2015a, 2015b; KOVÁCS & BRUCKNER 2022a, 2022b, 2022c, 2025a, 2025b, 2025c) az MME Dél-Balaton Helyi Csoportjának szervezésében vízimadár-felmérést végeztünk a teljes Balatonon és a környező vizesélőhelyeken 2023 év elején.

2. ANYAG ÉS MÓDSZER

A vízimadár-szinkronszámlálást a teljes Balaton körül 47 partszakaszon és 5 környező vizesélőhelyen a korábbiakban is alkalmazott módszerek szerint (KOVÁCS, 2008a) tartottuk 2023.01.14-én. A felméréshez az időjárási körülmények megfelelőek voltak.

A szinkronon résztvevő önkéntes felmérők: BRUCKNER ATTILA, CEGLÉDI ÁDÁM, FÖNYEDI ELEMÉR, ILLÉS GABRIELLA, KESZLER ZOLTÁN, PÁLINKÁS ANDOR, PREISZNER BÁLINT, SZÁSZ BENCE, SZÁSZ ELŐD, SZATORI JÁNOS, SZELLE ERNŐ, SZINAI PÉTER és VINCZE BÉLA. Köszönjük munkájukat!

A megfigyelési adatok értékelését a fajsám, egyedszám, dominancia és konstancia értékek alapján végeztük el. Az adatfeldolgozáshoz Microsoft Excel és QGIS v.3.10.6 programokat használtuk. A felmérés és a feldolgozás során a sztyeppi és a sárgalábú sirályt egy fajként kezeltük.

3. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

Összesen 46 vízimadárfajt (8 rend, 9 család) figyeltünk meg. A legnagyobb számban megfigyelt vízimadár a dankasirály (>5300 pld) volt, ezt követte a szárcsa (~5200 pld), de jelentős volt még a kerceréce (~4500 pld), a tőkés réce (>3100), a barátréce (>2300 pld), nagy kárókatona (~2300 pld) sárgalábú/sztyeppi sirály (~1600 pld) és a kontyos réce (>1500 pld) is a teljes felmérési területen (**1. táblázat**). Figyelemre méltó még a búbos vöcsök 1000 pld feletti összegyedszáma.

1. táblázat: A Balatonon és a környező vizesélőhelyeken megfigyelt vízimadárfajok egyedszáma (N), dominanciája (D) és konstanciája (C) (2023.01.14.)

Table 1: Numbers (N), dominance (D) and constancy (C) values of waterbird species observed on Lake Balaton and surrounding wetlands (14 January 2023)

Fajok Species	Halastavak, berkek Fishponds, marshes			Balaton Lake Balaton			Összesen Total		
	N	D	C	N	D	C	N	D	C
Anseriformes / Anatidae	941	20,2%		12 058	48,2%		12 999	43,8%	
<i>Anser anser</i>	146	3,1%	66,7%	173	0,7%	17,0%	319	1,1%	22,0%
<i>Anser albifrons</i>	22	0,5%	16,7%	17	0,1%	5,7%	39	0,1%	6,8%
<i>Anser erythropus</i>	—	—	—	2	0,0%	1,9%	2	0,0%	1,7%
<i>Anser sp.</i>	—	—	—	11	—	1,9%	11	—	1,7%
<i>Cygnus olor</i>	59	1,3%	50,0%	497	2,0%	83,0%	556	1,9%	79,7%
<i>Cygnus columbianus</i>	—	—	—	3	0,0%	1,89%	3	0,0%	1,7%
<i>Tadorna tadorna</i>	8	0,2%	16,7%	—	—	—	8	0,0%	1,7%
<i>Spatula clypeata</i>	6	0,1%	16,7%	—	—	—	6	0,0%	1,7%
<i>Mareca strepera</i>	19	0,4%	33,3%	68	0,3%	7,5%	87	0,3%	10,2%
<i>Mareca penelope</i>	40	0,9%	16,7%	8	0,0%	5,7%	48	0,2%	6,8%
<i>Anas platyrhynchos</i>	228	4,9%	100,0%	2894	11,6%	88,7%	3122	10,5%	89,8%
<i>Anas acuta</i>	—	—	—	2	0,0%	1,9%	2	0,0%	1,7%
<i>Anas crecca</i>	379	8,1%	66,7%	—	—	—	379	1,3%	6,8%
<i>Netta rufina</i>	—	—	—	6	0,0%	1,9%	6	0,0%	1,7%
<i>Aythya ferina</i>	34	0,7%	33,3%	2272	9,1%	41,5%	2306	7,8%	40,7%
<i>Aythya nyroca</i>	—	—	—	7	0,0%	5,7%	7	0,0%	5,1%
<i>Aythya fuligula</i>	—	—	—	1505	6,0%	41,5%	1505	5,1%	37,3%
<i>Aythya marila</i>	—	—	—	10	0,0%	3,8%	10	0,0%	3,4%
<i>Melanitta fusca</i>	—	—	—	4	0,0%	5,7%	4	0,0%	5,1%
<i>Clangula hyemalis</i>	—	—	—	1	0,0%	1,9%	1	0,0%	1,7%
<i>Bucephala clangula</i>	—	—	—	4484	18,0%	66,0%	4484	15,1%	59,3%
<i>Mergellus albellus</i>	—	—	—	17	0,1%	11,3%	17	0,1%	10,2%
<i>Mergus merganser</i>	—	—	—	77	0,3%	17,0%	77	0,3%	15,3%
Gruiformes / Rallidae	9	0,2%		5 246	21,0%		5 255	17,7%	
<i>Rallus aquaticus</i>	1	0,0%	16,7%	1	0,0%	1,9%	2	0,0%	3,4%
<i>Gallinula chloropus</i>	1	0,0%	16,7%	73	0,3%	28,3%	74	0,2%	27,1%
<i>Fulica atra</i>	7	0,2%	16,7%	5172	20,7%	64,2%	5179	17,5%	59,3%
Podicipediformes / Podicipedidae	—	—		1 027	4,1%		1 027	3,5%	
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	—	—	—	7	0,0%	7,5%	7	0,0%	6,8%
<i>Podiceps cristatus</i>	—	—	—	1011	4,0%	75,5%	1011	3,4%	67,8%
<i>Podiceps auritus</i>	—	—	—	2	0,0%	1,9%	2	0,0%	1,7%
<i>Podiceps nigricollis</i>	—	—	—	7	0,0%	5,7%	7	0,0%	5,1%
Charadriiformes / Scolopacidae	—	—		49	0,2%		49	0,2%	
<i>Numenius arquata</i>	—	—	—	1	0,0%	1,9%	1	0,0%	1,7%
<i>Calidris canutus</i>	—	—	—	1	0,0%	1,9%	1	0,0%	1,7%
<i>Calidris alpina</i>	—	—	—	47	0,2%	3,8%	47	0,2%	3,4%
Charadriiformes / Laridae	3 190	68,5%		4 112	16,5%		7 302	24,6%	
<i>Rissa tridactyla</i>	—	—	—	1	0,0%	1,9%	1	0,0%	1,7%
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	2640	56,7%	50,0%	2685	10,7%	79,2%	5325	18,0%	76,3%
<i>Hydrocoloeus minutus</i>	—	—	—	2	0,0%	1,9%	2	0,0%	1,7%
<i>Larus canus</i>	21	0,5%	33,3%	387	1,5%	34,0%	408	1,4%	33,9%
<i>Larus argentatus</i>	—	—	—	3	0,0%	5,7%	3	0,0%	5,1%
<i>Larus michahellis/cachinnans</i>	529	11,4%	50,0%	1034	4,1%	47,2%	1563	5,3%	47,5%
Gaviiformes / Gaviidae	—	—		2	0,0%		2	0,0%	
<i>Gavia stellata</i>	—	—	—	1	0,0%	1,9%	1	0,0%	1,7%
<i>Gavia arctica</i>	—	—	—	1	0,0%	1,9%	1	0,0%	1,7%
Suliformes / Phalacrocoracidae	399	8,6%		2 474	9,9%		2 873	9,7%	
<i>Microcarbo pygmaeus</i>	27	0,6%	66,7%	559	2,2%	71,7%	586	2,0%	71,2%
<i>Phalacrocorax carbo</i>	372	8,0%	50,0%	1915	7,7%	41,5%	2287	7,7%	42,4%
Pelecaniformes / Ardeidae	118	2,5%		16	0,1%		134	0,5%	
<i>Ardea cinerea</i>	70	1,5%	83,3%	9	0,0%	15,1%	79	0,3%	22,0%
<i>Ardea alba</i>	48	1,0%	66,7%	7	0,0%	9,4%	55	0,2%	15,3%
Coraciiformes / Alcedinidae	1	0,0%		4	0,0%		5	0,0%	
<i>Alcedo atthis</i>	1	0,0%	16,7%	4	0,0%	5,7%	5	0,0%	6,8%

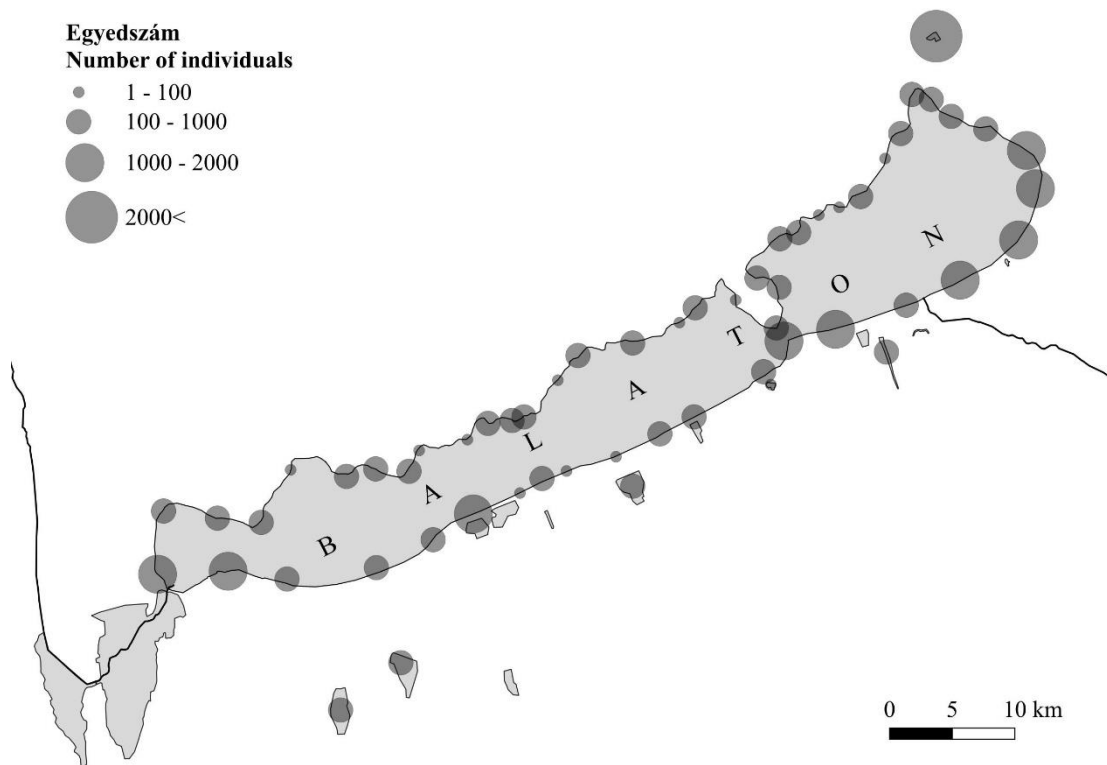
A halastavakon és berkekben a domináns fajok ($D > 5\%$) a dankasirály, a sárgalábú/sztyeppi sirály, a csörgő réce és a nagy kárókatona; míg a Balatonon a szárcsa, a kerceréce, a tőkés réce, a dankasirály, a barátaréce, a nagy kárókatona és a kontyos réce voltak.

2. táblázat: A Balaton és a környező vizesélőhelyeken megfigyelt vízmadár egyed- és fajszámok (2023.01.14.) *A Fonyódi-halastavakon nem volt teljes felmérés.

Table 2: Number of waterbirds and species richness on Lake Balaton and surrounding wetlands (14 January 2023) * Fonyódi-halastavak (Fishponds at Fonyód) were not complete surveyed.

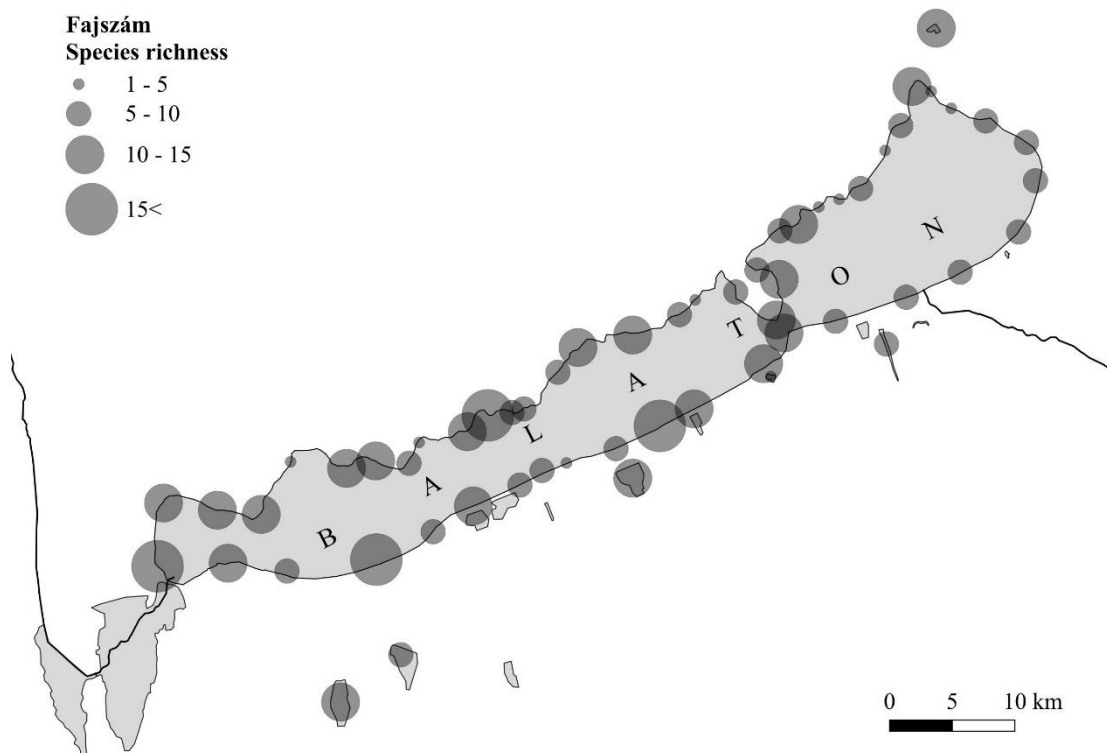
Terület <i>Survey plot</i>	Fajszám <i>Species richness</i>	Egyedszám <i>Number of Individuals</i>	Terület <i>Survey plot</i>	Fajszám <i>Species richness</i>	Egyedszám <i>Number of Individuals</i>
Balatonberény	11	1 386	Tihany Gödrös	8	122
Balatonmáriafürdő	9	417	Tihany kikötő	13	268
Balatonfenyves	16	474	Tihany rév	12	619
Bélatelep	8	855	Sajkod	7	25
Fonyód	11	1 383	Örvényes	5	15
Fonyódliget, Ordacsehi elágazó	6	53	Balatonudvari	5	380
Balatonboglár	6	116	Fövenyes	9	39
Balatonlelle	3	11	Balatonakali	11	639
Balatonlelle-felső	6	81	Zánka	11	465
Balatonszemes	18	370	Balatonszepezd	9	93
B.őszöd-B.szárszó	12	523	Révfülöp, móló	10	321
Balatonföldvár	11	872	Révfülöp, Császtai strand	10	108
Szántód	13	1 610	Pálköve	16	123
Zamárdi	10	1 072	Ábrahámhegy	11	54
Siófok	9	136	Badacsonyörs	5	8
Balatonszabadi	8	1 741	Badacsony	10	140
Szabadi-Sóstó	9	1 287	Badacsonylábdíhegy	13	141
Balatonaliga	6	1 758	Szigliget, móló	12	201
Balatonakarattya	7	1 875	Balatonederics	5	85
Balatonkenese	8	200	Balatongyörök	12	218
B.kenese-B.fűzfő között	3	203	Vonyarcvashegy	12	162
Balatonfűzfő, Föveny-strand	4	134	Keszthely	12	928
Balatonfűzfő, Tobruk	11	590	Fenekpuszta	17	1 249
Balatonalmádi	9	197	Marcali-víztározó	11	455
Káptalanfüred	3	34	Nagyberek, Fehérvíz TT	7	182
Alsóörs kikötő	7	153	Irmapusztai-halastavak	15	619
Paloznak	4	80	Balatonföldvári-halastó	2	12
Csopak kikötő	5	50	Töreki-tavak	6	230
Balatonfüred MVM kikötő	12	517	Királyszentistván	12	3 160
Balatonfüred móló	8	407			
Halastavak, berkek / Fishponds, marshes				21	4 658
Balaton / Lake Balaton				43	24 988
Összesen / Total				46	29 646

A legtöbb egyedet (> 3200 pld) Királyszentistvánánál számoltuk, de jelentős számú vízmadár volt még Balatonakarattyanál (~ 1900 pld), Balatonaliganál (~ 1800 pld) és Balatonszabadinál (> 1700 pld). Ezekon felül további 6 területen figyeltünk meg 1000-nél nagyobb mennyiséget (2. táblázat, 1. térkép). A legtöbb vízmadárfajt (18) Balatonszemesnél láttuk, emellett még 23 területen számoltunk tíznél több fajt (2. térkép).

1. térkép: A megfigyelt vízimadár egyedek száma a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken (2023.01.14.)

Map 1: Number of individuals counted on Lake Balaton and surrounding wetlands (14 January 2023)

2. térkép: A megfigyelt vízimadár-fajok száma a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken (2023.01.14.)

Map 2: Species richness counted on Lake Balaton and surrounding wetlands (14 January 2023)

Kiemelkedő lokális adatok: Szántód szárcsa 1000 pld; Balatonszabadi nagy kárókatona 800 pld; Balatonakarattya kerceréce 745 pld; Fenékpusztá kerceréce 1010 pld; Királyszentistván dankasirály 2500 pld.

A teljes megfigyelési terület több mint felén előforduló gyakori fajok ($C > 50\%$) a tőkés réce, a bütykös hattyú, a dankasirály, a kis kárókatona, a búbos vöcsök, a kerceréce és a szárcsa voltak.

Faunisztikailag érdekes adatok: kis lilik 2 pld (Balatonszemes); bütykös ásólúd 8 pld (Irmapusztai-halastavak); cigányréce 1-5-1 pld (Örvényes, Pálköve, Badacsonylábdíhegy); hegyi réce 5-5 pld (Zamárdi, Badacsony); füstös réce 1-2-1 pld (Balatonszemes, Balatongyörök, Fenékpusztá); jeges réce 1 pld (Szántód); füles vöcsök 2 pld (Balatonfüred MVM kikötő); feketenyakú vöcsök 1-3-1 pld (Sajkod, Fövenyes, Fenékpusztá); nagy póling 1 pld (Balatonfenyves); sarki partfutó 1 pld (Balatonszemes); havasi partfutó 46-1 pld (Balatonfenyves, Siófok); csüllő 1 pld (Balatonfenyves); ezüstsirály 1-1-1 pld (Balatonberény, Balatonszemes, Balatonfűzfő Tobruk); északi bűvár 1 pld (Fenékpusztá); sarki bűvár 1 pld (Tihany rév).

IRODALOMJEGYZÉK

- KOVÁCS GY. (2008a): A 2005. november 12-i balatoni vízimadár-felmérés eredményei. *Magyar Vízivad Közlemények* 16: 247–254.
- KOVÁCS GY. (2008b): A 2006. december 16-i balatoni vízimadár-felmérés eredményei. *Magyar Vízivad Közlemények* 16: 255–260.
- KOVÁCS GY. (2008c): A 2007. november 10-i balatoni vízimadár-felmérés eredményei. *Magyar Vízivad Közlemények* 16: 261–266.
- KOVÁCS GY. (2013a): A 2008. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 23: 143–152.
- KOVÁCS GY. (2013b): A 2009. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 23: 153–159.
- KOVÁCS GY. (2013c): A 2010. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 23: 161–167.
- KOVÁCS GY. (2013d): A 2011. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 23: 169–176.
- KOVÁCS GY. (2015): A 2013. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 26: 211–218.
http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_26.07
- KOVÁCS GY. & HAJDU K. (2015a): A 2012. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 26: 203–210. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_26.06
- KOVÁCS GY. & HAJDU K. (2015b): A 2014. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 26: 219–226. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_26.08
- KOVÁCS GY. & BRUCKNER A. (2022a): A 2015. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 35: 155–160. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_35.08
- KOVÁCS GY. & BRUCKNER A. (2022b): A 2016. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 35: 161–166. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_35.09

- KOVÁCS GY. & BRUCKNER A. (2022c): A 2017. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 35: 167–172. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_35.10
- KOVÁCS GY. (2023a): A 2018. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 37: 259–264. https://doi.org/10.17242/MVvK_37.11
- KOVÁCS GY. (2023b): A 2018. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 37: 265–270. https://doi.org/10.17242/MVvK_37.12
- KOVÁCS GY. (2023c): A 2020. januári vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 37: 271–276. https://doi.org/10.17242/MVvK_37.13
- KOVÁCS GY. (2023d): A 2020. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 37: 277–282. https://doi.org/10.17242/MVvK_37.14
- KOVÁCS GY. (2023e): A 2021. januári vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 37: 283–288. https://doi.org/10.17242/MVvK_37.15
- KOVÁCS GY. & BRUCKNER A. (2025a): A 2021. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 40: 237–244. https://doi.org/10.17242/MVvK_40.08
- KOVÁCS GY. & BRUCKNER A. (2025b): A 2022. januári vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 40: 245–252. https://doi.org/10.17242/MVvK_40.09
- KOVÁCS GY. & BRUCKNER A. (2025c): A 2022. novemberi vízmadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 40: 253–260. https://doi.org/10.17242/MVvK_40.10

RESULTS OF WATERBIRD CENSUS (JANUARY 2023) AT LAKE BALATON AND ITS SURROUNDING WETLANDS

Gyula Kovács & Attila Bruckner

SUMMARY

Waterbird census was carried out on 52 survey plots around Lake Balaton and its surrounding wetlands on 14 January 2023, like in previous years (KOVÁCS, 2008a, 2008b, 2008c, 2013a, 2013b, 2013c, 2013d, 2015, 2023a, 2023b, 2023c, 2023d, 2023e; KOVÁCS & HAJDU, 2015a, 2015b; KOVÁCS & BRUCKNER 2022a, 2022b, 2022c) by BirdLife Hungary South-Balaton Local Group.

A total of 46 waterbird species from 8 orders and 9 families were observed (**Table 1**). The Black-headed Gull was the most numerous species (>5,300 individuals), followed by the Eurasian Coot (~5,200), the Goldeneye (~4,500), the Mallard (>3,100), the Common Pochard (>2,300), the Great Cormorant (~2,300), the Yellow-legged/Caspian Gull (~1,600) and the Tufted Duck (>1,500), all of which were also significant throughout the survey area. A notable count was also recorded for the Great Crested Grebe, with more than 1,000 individuals observed.

In fishponds and marshes, the dominant species (those with a dominance value $D > 5\%$) were the Black-headed Gull, Yellow-legged/Caspian Gull, Eurasian Teal and Great Cormorant. On Lake Balaton itself, the dominant species were the Eurasian Coot, Goldeneye, Mallard, Black-headed Gull, Common Pochard, Great Cormorant and Tufted Duck.

The highest number of individual birds was counted at Királyszentistván (>3,200 individuals). Significant numbers were also recorded at Balatonakarattya (~1,900 ind.), Balatonaliga (~1,800 ind.) and Balatonszabadi (>1,700 ind.). Additionally, more than 1,000 waterbirds were recorded at 6 other survey locations (**Table 2 and Map 1**). The highest species richness was recorded at Balatonszemes, with 18 waterbird species observed. Furthermore, at 23 additional locations, more than 10 species were recorded (**Map 2**).

Several locally outstanding records were also made: 1,000 Eurasian Coots at Szántód; 800 Great Cormorants at Balatonszabadi; 745 Goldeneyes at Balatonakarattya; 1,010 Goldeneyes at Fenékpusztá and 2,500 Black-headed Gulls at Királyszentistván.

Species occurring at more than half of the observation sites (constancy $C > 50\%$) included the Mallard, Mute Swan, Black-headed Gull, Pygmy Cormorant, Great Crested Grebe, Goldeneye and Eurasian Coot, indicating their widespread presence in the study area.

An interesting faunistic result was the occurrence of the following species: Lesser White-fronted Goose (2 ind. at Balatonszemes); Common Shelduck (8 ind. at Irmapusztai-halastavak); Ferruginous Duck (1-5-1 ind. at Örvényes, Pálköve, Badacsonylábdihégy); Greater Scaup (5-5 ind. at Zamárdi, Badacsony); Velvet Scoter (1-2-1 ind. at Balatonszemes, Balatongyörök, Fenékpusztá); Long-tailed Duck (1 ind. at Szántód); Horned Grebe (2 ind. at Balatonfüred MVM kikötő); Black-necked Grebe (1-3-1 ind. at Sajkod, Fövényes, Fenékpusztá); Eurasian Curlew (1 ind. at Balatonfenyves); Red Knot (1 ind. at Balatonszemes); Dunlin (46-1 ind. at Balatonfenyves, Siófok); Black-legged Kittiwake (1 ind. at Balatonfenyves); European Herring Gull (1-1-1 ind. at Balatonberény, Balatonszemes, Balatonfüzfő Tobruk); Red-throated Diver (1 ind. at Fenékpusztá) and Black-throated Diver (1 ind. at Tihany rév).

